

MÉG NÉHÁNY SZÓ A TANTERVRŐL

A komlói belvárosi iskola debreceni-díjas énekkarát hallgatva, a próbateremnek használt előcsarnok falán két művészi domborművet láttam. Egyik boxpárbajt ábrázol, a másik néhány földgömböt néző alakot. A sport és a tudomány tehát már helyet kapott az iskolában. Hiányzik egy harmadik, a művészetet jelképező dombormű. Az újabban sűrűn hangoztatott, de még meg nem valósult esztétikai nevelés szimbóluma. Ami nélkül nincs teljes ember.

Az új tanterv vitaanyagából azt látjuk, hogy inkább kitéssékeli a zenét eddig szerzett helyéből, semhogy fejlesztené. Akik a szovjet példára hivatkoznak, vegyék észbe, hogy ott a zeneszerzők szövetsége márciusi plenumán igen behatóan foglalkozott a kérdéssel, (a mienk tudtommal még nem méltatta figyelmére) és határozottan a nagyarányú fejlesztés mellett foglalt állást, s elsősorban a szaktanító-képzést sürgeti. A hozzászólásokat bőven ismertette a Szovjetszkaja Muzika. Júniusi számában külön cikkben szolt hozzá M. Saginjan. Cikkének rövidített fordítását közölte a Muzsika októberi száma.

Mivel egymásról nem tudva, szinte egyidőben majdnem ugyanazokat mondtuk, hadd egészítsem ki a közreadott rövidített fordítást a cikk szerzőjének néhány fontosabb megjegyzésével.

Jeligéje: „Tam turpe est nescire Musicam quam Literas.” E régi latin közmondás szerint nemcsak az írástudatlan, aki nem tud betűt olvasni, hanem az is, aki nem tud zenét olvasni. A régi görögöktől Comeniusig élt az a felfogás, hogy a zene föltétlen szükséges az ember fejlődéséhez, a nevelés lényeges része, nem pedig valami nélkülözhető élvezeti cikk, pusztá szórakozás. (Ezt ma még nálunk is sokan hiszik, nem lehet eleget küzdeni ellene.) A gépzeneről még ezt mondja: „...sok esetben agyonüti, elrontja a hallgatók ízlését, és az idegrendszerben a kívántnak éppen ellenkezőjét éri el: fölcsigáz és szétszór. Nem szólva arról, hogy a rádiózene, ha még oly tökéletes is, nem természetes, hanem mesterséges zene, mint a szemüvegen át való nézés. A közvetlen hallás területéről, az éter elvont területére visz át, sohasem fogható föl oly tisztán és kifejezően, mint az élő forrás. Nyilvános helyen pedig, ahol nem hagyhatom abba a hallgatást, amikor akarom, nem élvezet, hanem merő büntetés. Az új technika pszichofizikai ártaalma nem kisebb az esztétikainál.”

Találóan jellemzi Saginjan a nagy zenepropaganda hiábavalóságát aktív zenélés nélkül. Személyes emlékeiből előadja, mennyire megszerették a zenét, akiket magára a zene nyelvére tanítottak. (Nem pedig „a zenéről való művelt beszélgetésre”, mint a mi tantervjavaslatunk akarja.)

„Nem tanultunk semmiféle olvasmányt a zenéről — írja másútt — semmiféle magyarázatot, hogy mi is az a bizonyos mű, vagy miről is beszél az a bizonyos szerző. Ehelyett megtanultuk a zene értelmét, magának a zenének »alkotásában« való részvétellel: a közvetlen zenéléssel. — Az emberi élet iskolai szakasza megismételhetetlen. Ez az a nagy gyűjtőkorszak, ezt gazdaságosan kell fölhasználni.” (Hosszan ír az együttes zenélés örömeiről, nevelő, frissítő, a másnapi munkához új erőt adó hatásáról. Ezt pusztá passzív zenehallgatás, különösen gépzene, sohasem érheti el.)

A túlterhelés orvosainak figyelmébe ajánlhatjuk Saginjan kitűnő hasonlatát a bőrönd csomagolásáról. Ügyes csomagoló többet tud elhelyezni a bőröndben, mint az ügyetlen, s még hely is marad.

A vitára bocsátott tanterv lélektani képtelensége, hogy nagyobb zenei műveltséget kíván adni kisebb gyakorlati, pozitív tudással. Hogyan tudna „zenéről művelten beszélgetni”, aki csak a „nevelő segítségével” tud kibetűzni egy dalt? Ilyen módon valóban nem lesz a zene mindenkié.

KODÁLY ZOLTÁN